

عکس از علیرضا حسن زاده فرد

جای فرهنگ زیارت در معاصر سازی فضای شهری کجاست؟

میزگردی با مدیر عامل و مشاور شرکت طرح نوسازی بافت پیرامونی حرم مطهر (طاش)

طرح نوسازی بافت پیرامونی حرم مطهر موسوم به طرح طاش مینا وزیر بنای هویت جدید شکل گرفته و به عبارت دقیق تر در حال شکل گیری محدوده اطراف حرم رضوی است. در حالی که نقاشان و طراحان حساس ترین بخش مشهد جدید هدف خود را معاصر سازی فضای شهری یاری می نامند بخشی از انتقاداتی که اصحاب فرهنگ نسبت به نوع این معاصر سازی دارند در واقع به این مغزهای متفکر باز می گردد. مشاوران طاش با توجه به این که اجرای طرح به پایان نرسیده قضاوت در مورد نتیجه آن را زود می دانند از طرفی شهرداری تأمین که مجری طرح است نیز به دلیل مشکلات پیش رو از مقدرات طرح انحرافات داشته است. اما آنچه مهم به نظر می رسد اینست که میانی فرهنگی و اجتماعی این طرح چیست و آیا پیش از اجرا، مطالعاتی پیرامون آثار چنین معاصر سازی صورت گرفته است؟! مدر نیته، سنت و میانی اصیل فرهنگی و هویتی چه سهمی را در طرح به خود اختصاص داده اند؟ چه تصویری از معاصر سازی در ذهن مهندسین مشاور طرح اندیشان شهر (طاش) است و این تصویر تا چه حد از فرهنگ زیارت دور یا به آن نزدیک است؟ در این رابطه با خاتم مهندس لطیفه هیئت مدیر عامل این شرکت و مهندس ابوالفتح سپانلو مشاور طرح میز گردی داشته ایم که از نظر خواهد گذشت.

آیا طرح طاش پیوست فرهنگی دارد؟

مهندس سپانلو: این روزها از پیوست فرهنگی زیاد صحبت می شود و در اغلب جلسات درباره این که طرح پیوست دارد یا نه از ماسوال می شود اما سوال ما این است که کدام پیوست فرهنگی منظور

است؟! اول باید تعریف مشترکی از پیوست فرهنگی داشته باشیم. جایی برای من گزارش کرده بودند که پیوست فرهنگی یعنی این که پروژه هایی که در طرح ساخته می شود نماز خانه شان از زیر زمین به طبقه همکف انتقال یابد یا نماز خانه در مجاورت سرویس های بهداشتی نباشد. آیا به این معنا

حوزه فرهنگ و اقدام فرهنگی را داراست. پس اگر طرح یا برنامه ای برای جبران تأخیری تاریخی در معاصر سازی فضای شهری زیارت گام برمی دارد بی تردید کاری فرهنگی است. بنابراین آیا امری که خود فرهنگ است نیاز به پیوست فرهنگی دارد؟ شما اگر در برنامه ریزی ها پروژه هایی که برای معاصر سازی فضای شهری زیارت و ارتقای کیفی محیط شهری زیارت بیشتر نیی که در شأن بارگاه امام رضا (ع) باشد دقت کنید می بینید که از اساس فرهنگی است و پیوست های دیگری دارد یعنی اگر برای اقتصاد، تراکم و کاربری برنامه ریزی شده است آنها امر اصلی نبوده اند بلکه زمینه ساز تأمین خدمات و رفع نیازهای زائران برای برقراری و اجرای آئین های مذهبی در بهترین شکل ممکن در بهترین فضای شهری بوده اند.

این آلودگی ها و ناپاسامانی هایی که هنوز شما می توانید ببینید بطی به امر زیارت و به این بار گاه اندارد.

دلیل شما برای جاری بودن نگاه فرهنگی در این طرح چیست؟

مهندس سپانلو: یکی از تجلی های شکلی این موضوع که در طرح ما نمود دارد یکی از اولین نیازهای زائر است تأمین مکانی می باشد که بیشترین تماس دیداری با مجموعه حرم را فراهم نماید و ساختار اصلی طرح را ساخته است. به علاوه زائر می خواهد در فضای امن و ایمن و راحت و آسوده به سوی حرم و انجام زیارت برود و اگر

پیوست فرهنگی را دنبال می کنیم به معنای دیگری از آن را در نظر داریم. ما اعتقاد داریم که این پروژه در ذات خودش یک اقدام فرهنگی است و نیاز به پیوست فرهنگی داشتن یا نداشتن در پذیرش این ذات است، آیا این را قبول داریم یا نه؟

مأموریت مادر این طرح "معاصر سازی فضای شهری زیارت" است. اسمی که فارغ از عنوان رسمی طرح بهسازی و نوسازی بافت فرسوده اطراف حرم برای آن قائلیم. اسم دقیق و علمی اش از نظر ما "معاصر سازی فضای شهری زیارت" است. مأموریت این طرح "بهسازی وضعیت زائر و محیط زیارت" است. ارزیابی اسناد روشن می کند که "زیارت" نه از نگاه زائر و نه از دستیابی کامل به هدف های زیارت در فضای معاصر و درخور شأن بارگاه رضوی انجام نمی شده است. بانگاهی به هستی شناسی تاریخی انسان مسلمان ایرانی، می بینیم، شناسه اصلی آن نشان از نذر و زیارت دارد. یعنی زیارت با تمام نمود و نماد هایش بخش بزرگی از زندگی ایرانی مسلمان را شکل داده است. این امر تجلی های گوناگون در مقیاس های مختلف و شاید مهم ترین آن در